

УДК 342.722.1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Степанова Ека Рамінівна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — в роботі наведено основні нормативні акти та положення, якими керуються міжнародні організації, впроваджуючи політику гендерної рівності. Представлено ключові проблеми, які заважають Україні подолати гендерну дискримінацію та запровадити європейські елементи гендерної політики.

Ключові слова — гендер, гендерна дискримінація, конвенція, міжнародна організація

Гендерна рівність займає центральне місце у системі прав людини та серед цінностей Організації Об'єднаних Націй (ООН). Одним з фундаментальних принципів Статуту ООН, який було прийнято світовими лідерами у 1945 році, є «рівні права чоловіків та жінок», а також захист та просування прав жінок, як відповідальність кожної держави.

Гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [4].

Досягнення гендерної рівності є ключовим елементом у реалізації місії багатьох міжнародних організацій, зокрема ООН та Ради Європи, сутність яких – захищати права людини, підтримувати демократію та забезпечувати принцип верховенства права.

Україною біло ратифіковано та підписано наступні міжнародні документи у сфері забезпечення гендерної рівності та запобігання насильству серед жінок [1; 3]:

1945 рік – Статут ООН;

1948 рік – загальна декларація прав людини;

1951 рік – Конвенція Міжнародної організації праці про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності (№ 100);

1952 рік – Конвенція про політичні права жінок;

1957 рік – Конвенція про громадянство одруженої жінки;

1958 рік – Конвенція Міжнародної організації праці про дискримінацію в галузі праці та занять (№ 111);

1960 рік – Конвенція про боротьбу з дискримінацією у галузі освіти;

1974 рік – Декларація про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах та в період збройних конфліктів;

1975 рік – Директива Ради Європи «Про рівну оплату» 75/117/ЕЕС;

1975 рік – Мексиканська декларація про рівність жінок та їхній внесок у розвиток і мир, прийнята під час Всесвітньої конференції жінок під егідою ООН;

1975 рік – Всесвітній план дій у рамках Десятиліття жінки ООН: рівність, розвиток і мир;

1976 рік – Директива Ради про реалізацію принципу рівності в питаннях працевлаштування, професійної освіти, просування по службі та умов праці 76/207/ЕЕС;

1979 рік – Конвенція ООН Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW або Жіноча конвенція);

1981 рік – Конвенція Міжнародної організації праці №156 про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками;

1985 рік – «Довгострокові стратегії поліпшення становища жінок», прийняті на III Міжнародній конференції із становища жінок у Найробі;

1993 рік – Віденська декларація, прийнята під час Всесвітньої конференції з прав людини під егідою ООН;

1995 рік – Платформа дій, прийнята на IV-й Міжнародній конференції із становища жінок у Пекіні;

1995 рік – Пекінська Декларація, прийнята на IV-й Міжнародній конференції із становища жінок;

1996 рік – Європейська соціальна хартія № 163 (переглянута) ETS;

1998 рік – Заключний звіт Групи спеціалістів Ради Європи з комплексного гендерного підходу;

1999 рік – Факультативний протокол до Конвенції ООН про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок;

2000 рік – Хартія основних прав Європейського Союзу;

2000 рік – Декларація Тисячоліття Організації об'єднаних націй;

2003 рік – Рекомендація №3 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про збалансоване представництво жінок і чоловіків у процесі прийняття політичних та суспільних рішень»;

2005 рік – Резолюція № 60/141 «Дівчата», прийнята Генеральною Асамблеєю ООН;

2006 рік – Дорожня карта рівності чоловіків і жінок 2006—2010;

2009 рік – Декларація Комітету Міністрів Ради Європи щодо забезпечення на практиці гендерної рівності;

2010 рік – Резолюція Генеральної Асамблеї «Злагоженість у системі Організації Об'єднаних Націй»;

2011 рік – Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція);

2015 рік – Цілі Сталого розвитку.

Проте, попри існуючу нормативну базу з питань гендерної рівності та розширення повноважень жінок, Україна досі стикається з викликами, які впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок взагалі, а особливо тих, хто стикається з множинною дискримінацією. Сюди можна віднести слабе верховенство права, низьку спроможність до впровадження інституційних механізмів щодо забезпечення гендерної рівності та брак політичної волі.

Низький рівень участі жінок у політичних та суспільних процесах, низька представленість на високих позиціях, патріархальна культура, глибоко вкоріненні гендерні стерео-

типи, поширеність гендерно-обумовленого насильства – лише деякі приклади системної гендерної нерівності в Україні. Реформи, які наразі виконує держава, приділяють незначну увагу питанням гендерної рівності, та виконанню міжнародних та національних зобов'язань щодо гендерної рівності та прав жінок, а також не враховують нові пріоритети, пов'язані з гендерною рівністю, які спричинені конфліктом.

Специфічні гендерні проблеми [2], особливо актуальні на сьогодні, включають, але не обмежуються наступними: вкорінені гендерні стереотипи та дискримінація, які поглибилися внаслідок збройного конфлікту та створюють непропорційно високий вплив на жінок та фізичний ризик для чоловіків; зростаюча кількість випадків посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед військових та колишніх військових та розповсюджене домашнє насильство; дискримінація щодо внутрішньо переміщених жінок, дівчат, чоловіків та хлопчиків; і обмежена участь жінок у прийнятті рішень на всіх рівнях.

Однак успішно імплементуючи основні положення міжнародних документів Уряд планує подолати гендерні труднощі до 2030 року.

Список використаної літератури

1. Конвенція о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/>
2. Організаційні та правові елементи інституційного механізму забезпечення гендерної рівності. К.: ПРООН, 2010. – 35 с.
3. Представництво ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/>
4. Шевченко Л. О. Гендер у психологічних та соціальних дослідженнях: навч. посіб. / Л. О. Шевченко, Ю.В. Кобікова. – К.: 2016. – 148 с.

Автор

Степанова Ека Рамінівна, доцент кафедри економіки та соціальних наук, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (eka.stepanova@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 18 січня 2019 року.

Опубліковано в авторській редакції